

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Teabevaldaja: Andmekaitse Inspeksioon

Märge tehtud:

Juurdepääsupiirang kehtib kuni:

Alus:

Lp juhatuse liige
info@sauleit.com
Saule IT Services OÜ

17.07.2026 nr 2.1-1/26/1265-2536-2

Tähelepanu juhtimine

Andmekaitse Inspeksioon (AKI) on saanud kaebuse, milles on juhitud tähelepanu Saule IT Services OÜ tööruumidesse paigaldanud videovalve kaameratele. Lisaks kasutatakse kaebuse kohaselt ettevõttes töötajate kontrollimiseks ekraani jälgimise programmi Screen Master. Kaebuse ja sellele lisatud materjalide kohaselt ei vasta isikuandmete jälgimisseadmetega töötlemine töökeskkonnas isikuandmete kaitse nõuetele. Seetõttu juhime tähelepanu jälgimisseadmete töökeskkonnas kasutamise reeglitele ning selgitame andmekaitse nõudeid.

Andmekaitse Inspeksiooni selgitused

Isikuandmete kaitse peamised nõuded tulenevad [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest \(EL\) 2016/679](#) (isikuandmete kaitse üldmäärus ehk IKÜM), isikuandmete kaitse seadusest ning vastavatest eriseadustest.

1. Isikuandmete töötlemise alused

Isikuandmeteks on igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada. Kaamerate abil on isik igal juhul tuvastatav, seega on videovalve puhul tegemist isikuandmete töötlemisega, mille osas tuleb järgida IKÜM-is sätestatud nõudeid.

Isikuandmete vastutav töötleja – asutus, kes on paigaldanud kaamera ja seadnud selle kasutamise eesmärgi(d) ning valinud selleks vajalikud vahendid – on kohustatud tagama IKÜM art-s 6 nimetatud töötlemise seaduslikkuse ja järgima IKÜM art-s 5 kehtestatud isikuandmete töötlemise põhimõtteid. Lisaks põhimõtete täitmisele peab vastutav töötleja olema võimeline ka nende põhimõtete täitmist tõendama.¹

Kaamerate kasutamisel tuleb lähtuda muuhulgas järgnevatest isikuandmete töötlemise jälgimisepõhimõtetest.

a. Seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus (IKÜM art 5 lg 1 punkt a)

Igasugune isikuandmete töötlemine peab olema õiglane ja seaduslik ehk täielikult kooskõlas isikuandmete kaitse nõuetega. Lisaks peab isikuandmete töötlemine olema läbipaistev. Selleks peab kogu isikuandmete töötlemisega seotud teave olema andmesubjektile, antud juhul nii töötajatele kui ka klientidele, lihtsalt kättesaadav, arusaadav ning selgelt sõnastatud.

¹ IKÜM art 5 lg 2.

Esmajoones peaks see teave isikuandmete töötlemisest olema andmesubjektidele nähtav ja kättesaadav videovalve teavitussiltidena. Teavitussiltide puudumisel on andmesubjektidel keeruline teostada oma õigust saada teavet isikuandmete töötlemisest, sest pole teada, kellele kaamera kuulub ja kelle poole seetõttu pöörduda. Enne videoalasse jõudmist tuleb seega inimesele avaldada

- kes on videovalve korraldaja ja milline on tema kontakt;
- millisel eesmärgil ja õiguslikul alusel videoalvet korraldatakse ning
- kust leiab täpsema info isikuandmete töötlemise kohta.

Andmekaitse Inspektsiooni veebilehel on videovalve sildi loomisel abiks [videovalve sildi genereerija](#), mida saab kasutada andmekaitseõuetele vastava videojälgimise teavitussildi loomiseks.

Teavitussiltidelt peab ilmnema, kelle poole andmesubjekt saab pöörduda, kui ta tahab täiendavat infot. Täiendavat infot sisaldavad ja läbipaistvuse põhimõtet aitavad sisustada [andmekaitsetingimused](#). Seda reguleerivad täpsemalt IKÜM art-d 12–14. Andmekaitsetingimused tuleb koostada vastavalt tegelikule andmetötlusele.

b. Eesmärgi ja säilitamise piirang. Võimalikult väheste andmete kogumine (IKÜM art 5 lg 1 punktid b, c ja e)

Selleks et hinnata, kas kaamerate kasutamine vastab eesmärgi piirangu ning võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele, tuleb:

- 1) tuua välja kõik kaamerate kasutamise eesmärgid ja seda hästi konkreetselt;
- 2) hinnata, kas nimetatud eesmärkide täitmisel on kaamerate kasutamine vajalik või on selle täitmiseks muid ja andmesubjekti vähem riivavamaid meetmeid.

Kui kaamera oli paigutatud eesmärgiga kontrollida töötajaid ja nende tegevust, siis juhib inspektsioon tähelepanu sellele, et kaamerate paigaldamise eesmärgiks ei saa olla töötajate reaajas jälgimine ega tema tegevuse kontrollimine. Lisaks on oluline tagada töötajatele võimalus kaamera vaateväljast eemal olla, paigutades kaamerad selliselt, et need ei rikuks töötaja privaatsust puhkeajal ega jälgiks töötaja tegevusi, mis ei ole seotud tööprotsessiga.

Võimalus jälgida töötajaid terve tööaja vältel toob kaasa väga suure riive. Töötajal ei ole võimalik teha ühtegi liigutust nii, et tema tegemisi ei oleks võimalik jälgida. See võib omakorda mõjutada töötaja vaimset heaolu. Seetõttu tuleb kaamerate kasutamisel töökeskkonnas alati hoolikalt kõik aspektid läbi mõelda ja kaaluda, kas isikuandmete töötlemisega tekitatav mõju isikutele on proportsionaalne taotletavate eesmärkide suhtes. Alati tuleb kaaluda, kus ja millal on videoalvemeetmed tingimata vajalikud ning kas eesmärki ei ole võimalik mõistlikult saavutada töötajaid vähem häirivate meetmetega. **Rõhutame, et riietusruumis, puhkeruumis, wc-s ja duširuumis ei ole kaamerate kasutamine lubatud.**²

Lisaks toome välja, et audiovalve kasutamine töökohal ei ole inspektsiooni hinnangul üldjuhul IKÜM nõuetega kooskõlas ja seega pole lubatud. Ka Euroopa Andmekaitseinspektor on juba 2010. aastal märkinud, et helisalvestiste kasutamine töökohal on keelatud.³ Samuti kinnitatakse seda ka Euroopa Andmekaitseinspektsiooni suunistes, kus on välja toodud, et jälgimisseadmed ei tohiks pakkuda funktsioone, mis ei ole vajalikud (nt helisalvestamine). Seetõttu tuleb ebavajalikud funktsioonid desaktiveerida või võtta kasutusele jälgimisseadmed,

² Euroopa Inimõiguste Kohtu 21. juuni 2012.a kohtuotsus kohtuasjas E.S v Rootsi, avaldus nr 5786/08.

³ European Data Protection Supervisor, Video-surveillance Guidelines, 2010, p 6.12.

millel lisafunktsioonid puuduvad.⁴ Töötajate vestluste audiosalvestamine on väga riivav seetõttu, et salvestatakse töötajate vahelisi vestlusi. Vestlustes võib osaleda palju osapooli ning vestlustes võidakse avaldada ka eraelulist teavet. Audiovalve kasutamist saaksid õigustada üksnes väga erandlikud asjaolud.

Ühtlasi tuleb aga isikuandmete töötaja poolt seatud eesmärgi saavutamisel arvestada sellega, et isikuandmeid tuleb koguda nii vähe kui võimalik (minimaalsuse põhimõte). Igaks juhuks andmete kogumine on ebaseaduslik. Seega tuleb kaamera puhul kaardistada, milliseid andmeid tegelikkuses seatud eesmärgi saavutamiseks vaja on ja kas selleks on vaja just töötajat filmivat kaamerat. Hinnata tuleb sedagi, et kui kaamera suunda ja vaatevälja on muudetud, kas see täidab enam üldse seatud eesmärki või tuleks antud kaameraga isikuandmete töötlemine lõpetada. Isikuandmete töötlemine tuleb lõpetada ja andmed kustutada või viia isikustamata kujule kohe, kui langeb ära töötlemise õiguslik alus ja/või on täidetud eesmärgid, milleks neid koguti.

Isikuandmete töötlemise aeg peab piirduma rangelt minimaalsega. Selle tagamiseks, et isikuandmeid ei töödeldaks vajalikust kauem, peab vastutav töötaja kindlaks määrama tähtsajad isikuandmete kustutamiseks ning perioodiliseks läbivaatamiseks.⁵ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp seisukoha järgi tuleb isikuandmed enamikul juhtudel kustutada – ideaaljuhul automaatselt – mõne päeva pärast. Mida pikem on ettenähtud videosalvestise säilitamisaeg (eriti kui see on pikem kui 72 tundi), seda rohkem tuleb põhjendada eesmärgi õiguspärasust ja säilitamise vajalikkust. Seega olukorras, kus eriseadusest ei tulene 72 tunnist pikemat säilitamistähtaega, tuleb vastutaval töötajal salvestiste pikema säilitamise tähtsajad vajadust selgelt ja arusaadavalt põhjendada.⁶

c. Isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse, sh kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest (IKÜM artikkel 5 lg 1 punkt f)

Selleks et oleks võimalik tagantjärele kontrollida, kes, millal ja millist kaamerasalvestist on vaadanud, peab olema loodud logimissüsteem. Inspeksiooni hinnangul on logimine ainuke võimalik viis, mis võimaldab kontrollida seda, et kaamera otsepilti või salvestisi ei oleks vaadatud ebaseaduslikult, sh ilma põhjusest.

2. Õigustatud huvi analüüs

Kui ettevõttele ei tule eriseadusest kaamerate paigaldamise/kasutamise kohustust, on võimalik kaamerate kasutamisel tugineda üksnes IKÜM artikkel 6 lg 1 punktis f sätestatud alusele – õigustatud huvile. See sätestab, et „isikuandmete töötlemine on seaduslik üksnes juhul, kui see on vajalik vastutava töötaja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid“.

Õigustatud huvile tuginemiseks peavad viidatu kohaselt olema korraga täidetud kõik kolm tingimust:

- vastutaval töötajal või andmeid saaval kolmandal isikul või kolmandatel isikutel on andmetöötlemiseks õigustatud huvi;

⁴ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes, 2020, punkt 129

⁵ IKÜM art 5 lg 1 punkt c ja põhjenduspunkt 39.

⁶ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes, lk 28 p 121, leitavad https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_et.pdf.

- isikuandmete töötlemine on vajalik õigustatud huvi teostamiseks;
- vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvid kaaluvad üles kaitstava andmesubjekti huvid, põhiõigused ja – vabadused.

Esiteks tuleb esmalt täpselt välja selgitada, kas ja millised on andmetöötleja enda konkreetsed õigustatud huvid. Ennekõike on oluline, et õigustatud huvi oleks kooskõlas kehtivate õigusaktidega, sõnastatud piisavalt selgelt (st piisavalt konkreetselt) ning reaalne ja hetkel esinev (st mitte spekulatiivne).

Teiseks tuleb analüüsida ja läbi mõelda, millised on võimalikud andmesubjekti huvid või põhiõigused – ja vabadused, mida võidakse isikuandmete töötlemisega kahjustada.

Kolmandaks tuleb tasakaalustada andmetöötleja õigustatud huvid andmesubjekti huvide ja põhiõigustega. Siinjuures võrreldakse isikuandmete töötlemisest (kogumisest, edastamisest, avalikustamisest) andmesubjektile tekkida võivat mõju vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvidega ning hinnatakse, kas ja millises ulatuses vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvi kaalub andmesubjekti huvid üles. Rõhutame, et vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvid ei kaalu automaatselt üles kaitstavate andmesubjektide põhiõiguste ja -vabadustega seotud huve.

Õigustatud huvi analüüsiga peab olema võimalik tutvuda igal andmesubjektil (nii kliendil kui töötajal). Kuidas õigustatud huvi täpselt hinnata, oleme selgitanud eraldi [juhendis](#). Juhul kui andmetöötleja jätab õigustatud huvi analüüsi korrektset tegemata (sh ei arvesta töötaja õigustega), on kaamerate kasutamine keelatud ning tegemist on IKÜM nõuete rikkumisega.

3. Lõimitud ja vaikimisi andmekaitse

Vastutaval andmetöötlejal tuleb arvestada IKÜM artiklis 25 sätestatud lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõtetega. Lõimitud andmekaitse tähendab, et eraelu kaitse peab olema organisatsiooni protsessidesse ja infotehnoloogilistesse lahendustesse juba algselt sisse ehitatud ning mida tundlikumaid andmeid töödeldakse, seda tugevamad peavad olema rakendatud turvameetmed. Vaikimisi andmekaitse nõuab, et juurdepääs isikuandmetele oleks piiratud ainult neile töötajatele, kellel on tööülesannetest tulenev vajadus, ning et töötajatel oleks ligipääs üksnes neile andmetele, mida nad oma tööks reaalselt vajavad. Samuti peab tagama, et andmed on kättesaadavad neile, kes neid tööülesannete täitmiseks vajavad.

Iga vastutav andmetöötleja peab organisatsiooni sees kehtestama selged reeglid selle kohta, kes, kuidas ja millises ulatuses isikuandmeid töötleb. Need põhimõtted tuleb fikseerida näiteks ametijuhendites või sisekorraeeskirjades ning ligipääsuõigused tuleb määrata vastavalt töötajate tööülesannetele. Isikuandmete töötlemisel tuleb alati piirduda rangelt minimaalse ja eesmärgipärasega ning tagada, et kõik töötajad on kehtestatud reeglitest teadlikud. Töötajate regulaarne koolitamine aitab tagada lõimitud ja vaikimisi andmekaitse nõuete täitmise, sest teadlikud töötajad oskavad isikuandmeid töödelda minimaalselt, eesmärgipäraselt ja turvanõudeid järjepidevalt järgides.

Võimalike andmekaitserikkumiste eest vastutab eelkõige vastutav andmetöötleja. Organisatsioon peab tagama, et isikuandmeid kasutatakse ainult nende kogumise eesmärgil ning et keegi ei pääse andmetele ligi omakasu, pahatahtlikkuse või uudishimu tõttu. Samuti peab organisatsioon suutma vajaduse korral tõendada, et on rakendanud kõik mõistlikud meetmed andmete konfidentsiaalsuse ja turvalisuse tagamiseks.

4. Teiste jälgimisseadmete kasutamine

Töökohustuste täitmise kontrollimise kohustus tuleneb tööandjale töölepingu seadusest⁷. Töötaja töökohustuste kontrollimisega paratamatult kaasneb tema isikuandmete töötlemine ning tööandja peab tagama, et töötaja isikuandmete töötlemine toimub vastavalt andmekaitsereeglitele⁸. Tööandja on eelkõige kohustatud austama töötaja privaatsust ja kontrollima töökohustuste täitmist viisil, mis ei riku töötaja põhiõigusi⁹. Jälgimisseadmete kasutamine kujutab endast, võrreldes teiste isikuandmete kogumise viisidega, kõige intensiivsemat eraelu riivet. Seega peab tööandja valima töötaja kontrollimiseks töötajat kõige vähemkahjustavamad meetmed ning andmete töötlemiseks peab tööandjal olema õiguslik alus. Töösuhetes, reeglina, toimub isikuandmete töötlemine kas tööandja õigustatud huvi alusel või töölepingu täitmiseks¹⁰.

Tööandjal ei ole lubatud töötaja arvutit ega ekraanil toimuvat pidevalt jälgida. Samuti ei tohi tööandja paigaldada töötaja arvutisse tegevusi jälgivat programmi ilma selge vajaduse analüüsimiseta ja töötaja eelneva teavitamiseta. Jälgimistehnoloogia kasutamine on lubatud üksnes siis, kui tööandja on määratlenud konkreetse ja põhjendatud eesmärgi, näiteks tööandja vara kaitse (andmelekked, pahavara kahtlus), IT-turvalisuse tagamine (ründe tuvastamine) või teenuse ja süsteemi tõrgete diagnoosimine (*remote support*).

Jälgimise õiguslik alus saab olla **õigustatud huvi**, mis eeldab kirjalikku analüüsi. Nagu videovalve kasutamisel, peab tööandja hindama, kas töötajate isikuandmete töötlemine on proportsionaalne tööandja riskidega ning kas sama eesmärgi oleks võimalik saavutada leebemate vahenditega. Näiteks interneti väärkasutuse tuvastamiseks ei ole vaja analüüsida veebilehtede sisu. Kui väärkasutust saab ennetada veebifiltrite abil, ei ole tööandjal õigust töötaja internetikasutust üldiselt jälgida.

Töötajate isikuandmete töötlemine peab olema läbipaistev. See tähendab, et kogu töötlemisega seotud teave peab olema töötajatele lihtsalt kättesaadav, arusaadav ja selgelt sõnastatud. Töötaja peab teadma, milliseid andmeid töödeldakse, mis eesmärgil, mis õiguslikul alusel, kui kaua andmeid säilitatakse ning kes neile ligi pääseb.

Eeltoodust juhime tähelepanu sellele, et jälgimisseadmete eesmärk saab olla eelkõige ohutuse tagamine, mitte töötajate töösoorituse jälgimine. Töötajate pidev või varjatud monitoorimine on ülemäärane, ebaproportsionaalne ja rikub nende õigust privaatsusele. Lisaks peab vastutav andmetöötaja tagama minimaalse andmetöötluse – tööülesannete täitmiseks ei ole kaamerapildi põhine vm seadmete või tarkvara abil tehtav kontroll vajalik ega õigustatud. Tööandja peab selle tagamiseks kehtestama selged reeglid jälgimisseadmete kasutamise kohta, määratlema nende eesmärgi ning tagama, et kaamerapildile jm töötajate isikuandmetele pääsevad ligi ainult need töötajad, kellel on selleks tööülesannetest tulenev vajadus. Samuti peab tööandja töötajaid teavitama, milleks jälgimisseadmeid kasutatakse, ning tagama, et neid ei kasutata kõrvalistel eesmärkidel, sh töötajate töö kontrollimiseks. Nii suudab tööandja tõendada, et andmete töötlemine on proportsionaalne, läbipaistev ja kooskõlas andmekaitseõuetega. Tähele tuleb panna, et tööandja peab võimaldama töötajatele

⁷ Töölepingu seadus § 1 lg 1

⁸ Isikuandmete töötlemise nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta ([isikuandmete kaitse üldmäärus, IKÜM](#)).

⁹ Töölepingu seadus § 28 lõige 2 punkt 11

¹⁰ Vt IKÜM art 6 lg 1 p b ja f.

kaameratest vaba ala, st neid ei tohi paigaldada puhkeruumi, wc-sse jm. Helisalvestamine on töötajate õigusi äärmiselt riivav ning ei ole enamasti lubatud.

Kokkuvõttes palume Teil:

- hinnata kasutusel olevate jälgimisseadmete vajalikkust ja proportsionaalsust ning lõpetada nende rakendamine, kui selgub, et nende kasutamine riivab töötajate õigusi ebamõistlikult või ülemääraselt;
- vaadata üle kaamerate asukohad, vaateväljad ja funktsioonid ning mõelda hoolega läbi kaamera kasutamise vajalikkus ja eesmärk;
- paigaldada teavitussilt (-sildid), kui need pole paigaldatud;
- võimaldada isikutel tutvuda andmekaitsetingimustega ning õigustatud huvi analüüsiga;
- selgitada töötajatele jälgimisseadmete kasutamise nõudeid;
- Lisaks selgitada isikutele, kellel on töötajate isikuandmete, sh kaamera salvestistele juurdepääs, isikuandmete töötlemise korda, sh ka kaamerate salvestiste vaatamise lubatavust.

Täpsemat infot kaamerate kasutamise kohta leiate Andmekaitse Inspeksiooni [kodulehelt](#) ning samuti soovitame tutvuda ka vastava [juhendiga](#). Andmekaitsetingimuste jm kohta leiate selgitusi veel [isikuandmete töötlemise üldjuhendist](#).

Käesolevale tähelepanu juhtimisele inspeksioon vastust ei oota, kuid selgitame, et inspeksioon võib igal ajal ette teatamata kontrollida¹¹ kaamerate kasutamise õiguspärasust ning õigustatud huvi analüüsi ja andmekaitsetingimuste olemasolu, sh ka kaamerate salvestiste vaatamise logisid. Rikkumise korral võib inspeksioon alata järelevalvemenetlust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mari-Liis Uprus
jurist
peadirektori volitusel

¹¹ Isikuandmete kaitse seaduse § 57 koosmõjus korrakaitse seaduse §-de 50 ja 51 alusel.